ជំពូកទី៣

គោលបំណង
របស់ហូ-ជីមិញ

នៅក្នុងវគ្គមុនៗយើងបានឃើញហើយថា ជនជាតិយួន មេដឹកនាំយួននៅតែបន្តសង្គ្រាមរហូត គ្មានសញ្ញាណាមួយបញ្ជាក់ថា ជនជាតិនេះឈប់ធ្វើសង្គ្រាមសោះឡើយ ។ សង្គ្រាមដែលជនជាតិនេះបានធ្វើមកអស់ប្រាំសតវត្សហើយនោះ គឺជាសង្គ្រាមពង្រីកទឹកដី សង្គ្រាមបង្រួបបង្រួមវៀតណាមខាងជើងនិងវៀតណាមខាងត្បូង ។ នគរចំប៉ា (១) បានត្រូវរលាយបាត់ពីផែនទីសកលលោកក្នុងឆ្នាំ១៦៩៦ យួនទុកតែខេត្តសាមលចាមពីរ, ជាសរគុណដល់មេទ័ពក្បត់ចាម ដែលជួយយួនឲ្យលេបស្រុកចាម, គឺខេត្តផានរី និងផាន់រ៉ាង ។ ខេត្តសាមលទាំងពីរនេះ ត្រូវយួនរំលាយទៀតក្នុងឆ្នាំ១៧២៥ (1) ។

តាំងតែពីមិនទាន់លេបស្រុកចាមរួចរាល់ស្រួលបួលផង ជនជាតិយួនបានចុះមកជានិគមជន ហើយមកតាំងទីលំនៅយ៉ាងស្ងៀមស្ងាត់ក្នុងខេត្តស្រកាត្រី ចង្វាត្រពាំង (២) នៅដើមសតវត្សទី១៧ ដោយសារតែការធ្វេសប្រហែសរបស់ចៅហ្វាយខេត្តខ្មែរនៅទីនោះ ហើយនិងដោយសារសង្គ្រាមរវាងរាជវង្សខ្មែរ ដែលឈ្លោះគ្នាដណ្តើមរាជបល្លង្កនៅក្នុងឆ្នាំ១៦៥១ ។ ក្សត្រខ្មែរបានទៅសុំជំនួយទ័ពស្តេចយួនឲ្យមកជួយច្បាំងយកអំណាចឲ្យខ្លួន ស្តេចង្វៀង-វៀងក៏បញ្ជូនកងទ័ពយួនមួយកងពលធំមកជួយច្បាំងឲ្យស្តេចខ្មែរ ហើយឆ្លៀតពេលនោះក៏ដណ្តើមយកខេត្តស្រកាត្រីនិងចង្វាត្រពាំង ទៅទុកជាសរគុណដែលគេបានជួយស្តេចខ្មែរឲ្យបានអង្គុយលើរាជបល្លង្ក ។

(<u>កកន</u> ៖ ស្តេចសីហនុក៏បានធ្វើដូចគ្នាដែរកាលពីឆ្នាំ១៩៧០ ដោយរត់ទៅពឹងកងទ័ពយៀកកុង-យៀកណាមខាងជើង ឲ្យចូលមកវាយប្រហាររបបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ដើម្បីយកអំណាចត្រឡប់មកវិញ ។ អំពើនេះបានបណ្តាលឲ្យបាត់បង់អាយុជីវិត និងទ្រព្យសម្បត្តិខ្មែរយ៉ាងសំបើម រហូតដល់ធ្វើឲ្យស្រុកខ្មែរក្លាយទៅជា<ទីលានពិឃាត>នៃសតវត្សទី២០ ។ នេះហើយគំនិតស្តេចលោភលន់ និងស៊ីជោរចាញ់កលខ្មាំង) ។

អាណាខេត្តខ្មែរប៉ែកខាងកើតបានរបូតមួយម្តងៗទៅក្នុងកណ្តាប់ដៃយួន ៖ កំពង់ក្របីព្រៃនគរ (១៦៩៦), ខេត្តពាម, រាជា, មេ-ស, លង់ហោរ (១៧៣១), ផ្សារដែក, មាត់ជ្រូក (១៦៩៦), ទ្រាំងត្រើយត្បូង, ខេត្តទឹកខ្មៅ (១៨៤០) ។ ដំណើរឆ្ពោះមកទិសខាងត្បូងនៃជនជាតិយួនបានចប់សព្វគ្រប់ជាស្ថាពរ នៅពេលដែលយួនកាន់កាប់បានតំបន់ជ្រោយទឹកខ្មៅ ដែលជាដែនចុងខាងត្បូងបំផុតនៃដែនដីឥណ្ឌូចិន ។ មេដឹកនាំយួនក៏ចាប់រៀបចំដំណើរចុះមកទិសខាងលិចជាបន្តទៀត ព្រោះវាចាំបាច់ឲ្យជនជាតិយួនរស់ ។

(១) ប្រទេសចាមឬចំប៉ា កាន់សាសនាឥស្លាមនៅត្រង់វៀតណាមកណ្តាល មានប្រាសាទចាមជាតឹកតាង ។

(២) គឺខេត្តបៀនហ្វ៉ា ដូនណាយ បារៀ សព្វថ្ងៃ ។

ក្រោយស្ដេចអង្គចន្ទទី២សុគតឆ្នាំ១៨៣៤ ក្នុងរាជក្សត្រីអង្គមី យួនត្រួតត្រាស្រុកខ្មែរទាំងមូលដូចជាអាណាខេត្តយួនហៅថាត្រាន់-តាយថាន់ ហើយក្រុងភ្នំពេញបានប្រែឈ្មោះទៅជាណាំយ៉ាង ។ នេះជាដំណើរឆ្ពោះមកទិសខាងលិចលើកទី១របស់យួន ។ ក្នុងជំពូកទី១ យើងឃើញថា ការធ្វើវៀតណាមូបនិយកម្មប្រទេសខ្មែរ ការធ្វើឲ្យខ្មែរក្លាយទៅជាយួន ដោយមធ្យោបាយក្ដៅរបស់ស្ដេចមិញ-ម៉ាង, យ៉ា-ឡុង និង ទៀង-មិញយ៉ាងបានត្រូវបរាជ័យ ដោយសារប្រជារាស្ត្រខ្មែរបះបោរពាសពេញផ្ទៃប្រទេស កាប់សម្លាប់យួនទាំងស៊ីវិលទាំងទាហាន និងដោយសារវត្តមានព្រះអង្គឌួង ជាមួយកងទ័ពខ្មែរ-ថៃ ដែលមានព្យ៉ាបៈឱនតេជោជាមេទ័ពចូលមកស្រុកខ្មែរឆ្នាំ១៨៤១ ។

វត្តមានបារាំងដែលវាយយកស្រុកយួនដាក់ជាអាណានិគមបានក្នុងឆ្នាំ១៨៥៩ បានបង្អាក់ សំណើរឆ្ពោះមកទិសខាងលិច នៃពួកយួនមួយរយៈ ។

ក្នុងសម័យអាណានិគម យួនក៏បានធ្វើការតស៊ូវាយបារាំងមិនឈប់ឈរដែរ តែមានច្រើនក្រុមច្រើនបក្ស , មានតែបក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាមដឹកនាំដោយហូ-ជីមិញទេ ដែលមានឈ្មោះល្បីជាងគេ និងមានសមាជិកច្រើនជាងគេផង ។ មេដឹកនាំយួននេះមានបំណងដ៏ធំធេងណាស់ គឺប៉ងបង្កើតមហាចក្រវៀតណាម (Viet Empire) ដោយដាក់ឈ្មោះបំភ័ន្តថា សហព័ន្ធកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិន ឬសហព័ន្ធឥណ្ឌូចិន (Federation of Indochina) ដោយមធ្យោបាយលេបប្រទេសខ្មែរនិងលាវបញ្ចូលគ្នា ។ ក្នុងសម័យបារាំង យួនបានជំរុញបញ្ជូននិគមយួន ឲ្យមកតាំងនៅលើដែនដីកូសាំងស៊ីនកាន់តែច្រើនឡើងៗ និងបណ្ដាក់គ្នាគេចូលទៅជិតជួយធ្វើការបារាំង យកចិត្តបារាំងក្នុងផែនការពង្រីកទឹកដីនេះ ។ ក្នុងវគ្គនេះខ្ញុំនឹងរាវរកនូវទំនាក់ទំនងសកម្មភាពដែលហូ-ជីមិញ ប៉ងយកចលនាតស៊ូខ្មែរ-លាវឲ្យរួបរួមជាមួយយួន ធ្វើជាទ័ពរួមចលនាតស៊ូឥណ្ឌូចិន វាយបារាំងឲ្យចេញពីឥណ្ឌូចិនទាំងមូល តែក្នុងពេលនោះយួនជាមេដឹកនាំគ្របវិស័យ ។

ច្បាស់ណាស់ ហូ-ជីមិញបានសិក្សាពិចារណាប្រវត្តិសាស្ត្រដូនតាគេ បរាជ័យភាពដូនតាគេ ក្នុងផែនការសំរេចនៃយួនូបនិយកម្មស្រុកខ្មែរ កាលពីពាក់កណ្ដាលសតវត្សទី១៩នោះ ។ ដើម្បីសំរេចនូវផែនការយួនូបនិយកម្មក្នុងដំណើរឆ្ពោះមកទិសខាងលិចលើកទី២ក្នុងអនាគតនោះ ហូ-ជីមិញបានត្រិះរិះនិងរៀបចំគំរោងការយ៉ាងហ្មត់ចត់ណាស់ ដោយសិក្សាដល់ជំរៅសង្គមខ្មែរ ចំណុចខ្សោយ, ការគិតតែប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួននៃមេដឹកនាំខ្មែរ រួចសរសេរបណ្ដាំទុកឲ្យសាវ័កគាត់បន្តវេនន-យោបាយនេះទៀត ។

*   *

*

សកម្មភាពហូ-ជីមិញមកលើខ្មែរ និងការបដិសេធរបស់លោកសឺង-ង៉ុកថាន់

តាំងពីនៅជាកម្មករកប៉ាល់ឯស្រុកបារាំងម្ល៉េះ ហូ-ជីមិញមានគោលបំណងដ៏ធំផេងក្នុងការប្រឆាំងនឹងបារាំង និងបង្រួបបង្រួមប្រទេសទាំងបី (យួន-នាវ-ខ្មែរ) ធ្វើជាសហព័ន្ធកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិនដែលមានយួនជាអ្នកដឹកនាំ ។ ហូ-ជីមិញបានទាំងសរសេរវិចារណ៍កថាក្នុងសារព័ត៌មានផ្សាយនៅស្រុកបារាំងថា ឥណ្ឌូចិនបារាំងនឹងត្រូវធ្វើវៀតណាមូបនិយកម្មទៀតផង ។ តាមសំដីលោកទិត-អួន ដែលជាលេខាធិការផ្ទាល់របស់លោកសឺង-ង៉ុកថាន់ថា កាលនៅស្រុកបារាំងជាកម្មករដើរកប៉ាល់នៅឡើយរវាងឆ្នាំ១៩៣៥ ហូ-ជីមិញបានទៅបបួលទ្រង់សុផាណុវង្ស (លាវ) និងលោកថាន់ដើម្បីរួបរួមគ្នាបង្កើតចលនាតស៊ូរំដោះឥណ្ឌូចិនទាំងមូលពីអាណានិគមបារាំង តែដោយដឹងកលល្បិចរបស់យួន លោកសឺង-ង៉ុកថាន់បានបដិសេធសំណើររបស់ហូជីមិញដោយនិយាយថា សុំឲ្យយួនធ្វើការរំដោះឯស្រុកយួនចុះ ឯខ្មែរវិញយើងនឹងធ្វើការតស៊ូរំដោះនៅស្រុកខ្មែរដែរ យើងនឹងវាយបារាំងទាំងអស់គ្នា ដោយមិនឈ្លានពានគ្នា គឺយួនមិនត្រូវយកកងទ័ពមកនៅលើទឹកដីខ្មែរ ឯខ្មែរវិញក៏មិនយកកងទ័ពទៅតាំងនៅលើទឹកដីយួនដែរ ។ ព្រោះលោកសឺង-ង៉ុកថាន់មើលឃើញថា បើខ្មែរនិងលាវទៅរួបរួមចលនាតស៊ូជាមួយយួននោះ ខ្មែរនិងលាវក៏នឹងត្រូវយួនលេបអស់ទាំងកងកម្លាំងតស៊ូ អស់ទាំងទឹកដីទៅទៀត ដោយសារយួនមានប្រជាជនច្រើនជាងខ្មែរនិងលាវ ហើយមួយទៀតវាជាគោលបំណងមេដឹកនាំយួនក្នុងផែនការពង្រីកទឹកដីសំរាប់ប្រជាជនយួនស្រួលរស់នៅតទៅអនាគតផង ។ លោកសឺង-ង៉ុកថាន់មានកំណើតនៅដែនដីកម្ពុជាក្រោម ដែលយួនធ្លាប់ប្លន់យកនោះ, បានស្គាល់និងយល់ច្បាស់ណាស់នូវចិត្តគំនិតមេដឹកនាំយួន និងគោលបំណងរបស់ហូ-ជីមិញនេះ តែហូ-ជីមិញនេះមិនបោះបង់បំណងដ៏ធំធេងនោះឡើយ មេដឹកនាំយួននេះថែមទាំងបានសរសេរបន្ទាត់នយោបាយ និងបណ្តាំទុកឲ្យសាវ័កគាត់អនុវត្តតទៅអនាគត គឺដំណើរឆ្ពោះមកទិសខាងលិច តាមលំអានដូនតាយួន (ព្រះចៅមិញ-ម៉ាង, យ៉ា-ឡុង, ទ្រឿង-មិញយ៉ាង) នោះរហូតទាល់តែបានសំរេច ។

ក្រោយមកទៀត ពេលលោកសឺង-ង៉ុកថាញ់បានវិលត្រឡប់មកពីជីវភាពនិរទេសឯស្រុកបារាំងក្នុងឆ្នាំ១៩៥១ ហើយចូលព្រៃភ្នំដងរែកបង្កើតចលនាឥស្សរៈរួមខ្មែរបំរើជាតិនោះ (១) ប្រមាណជា៦ខែក្រោយមកលោកចូលព្រៃ ហូ-ជីមិញបានបញ្ជូន

(១) លោកសឺង-ង៉ុកថាញ់បានវិលត្រឡប់ពីជីវភាពនិរទេសឯស្រុកបារាំងនៅថ្ងៃទី២០តុលា១៩៥១ ហើយបានចូលព្រៃតស៊ូនៅថ្ងៃទី៩មិនា១៩៥២ ។ ពួកគណបក្សប្រជាធិបតេយ្យបានរៀបចំទទួលលោកនៅភោជនិយដ្ឋានកុក-ម៉េង ក្នុងពេលនោះលោកមិនបានធ្វើសុន្ទរកថាវែងឡើយ គ្រាន់តែពោលពាក្យអរគុណដល់គណកម្មការទាំងអស់ រួចលោកផ្តាំថា ៖ បើប្រសិនជាលោកម្នាក់ដួល សូមអ្នកទាំងអស់គ្នាកុំឈប់ ត្រូវនាំគ្នាបន្តរស់ទៅមុខទៀត ។ នេះជាសេចក្តីឲ្យការណ៍របស់លោកស៊ាម-ហួត គណកម្មការបក្សប្រជាធិបតេយ្យប្រចាំទីក្រុងភ្នំពេញ សព្វថ្ងៃរស់នៅក្រុងស៊ីអាថិល រដ្ឋវ៉ាស៊ិនតោន ។

តំណាងបួននាក់ (យួនពីរខ្មែរពីរ) មកសុំជួបជាមួយ ។ លោកសឹង-ង៉ុកថាន់បានឲ្យតំណាងវៀតមិញទាំងបួនស្នាក់នៅក្នុងជំរំអូរស្មាច់សិន ។ លុះព្រឹកឡើងលោកថាន់ចាត់ផែនការជំនុំជាលើកទី២ ។ ក្នុងសម័យប្រជុំពេញអង្គលើកទី១ លោកបានឲ្យតំណាងយួន២នាក់នៅក្រៅសិន ចាំចូលរួមនៅថ្ងៃទី៣វិញ ព្រោះថ្ងៃទី១ជាការប្រជុំនៃមេដឹកនាំខ្មែរសុទ្ធ ។ តែដល់ថ្ងៃទី២ យួនពីរនាក់នោះមិនព្រមចូលប្រជុំ ដោយសំអាងថាគេមិនបានចូលរួមប្រជុំនៅលើកទី១ ។ ក្នុងថ្ងៃទី១ ខ្មែរពីរនាក់នោះបានស្នើតាមសំណើរយួនយៀកមិញថា ៖

១- សុំបញ្ជូនកងទ័ពវៀតមិញមកជួយច្បាំងបណ្តេញបារាំងចេញពីស្រុកខ្មែរ

២- សុំឲ្យខ្មែរជួយផ្តល់ស្បៀងអាហារសំរាប់កងទ័ពយួននៅឯស្រុកយួន

៣- សុំឲ្យទ័ពវៀតមិញចុះឡើងធ្វើសកម្មភាពតាមព្រំដែនខ្មែរដើម្បីវាយបារាំង

លោកសឹង-ង៉ុកថាញ់បានបដិសេធនូវសំណើររបស់យួនវៀតមិញនេះ ហើយបានពន្យល់ខ្មែរវៀតមិញទាំងពីរ ពីគំរោងការមិនស្មោះត្រង់របស់មេដឹកនាំយួនមកលើប្រទេសខ្មែរ ។ លោកបញ្ជាក់ថា ខ្មែរមិនចាំបាច់ទៅធ្វើកុម្មុយនិស្តទេ, ប្រជារាស្ត្រខ្មែរច្បាស់ជាមិនពេញចិត្តជាដាច់ខាត បើពួកគេយល់ថា កុម្មុយនិស្តជាអ្វីនោះ ? ។ បើចង់នាំខ្មែរឲ្យចូលកុម្មុយនិស្ត មានតែប្រើធម៌ក្តៅប៉ុណ្ណោះ (២) ព្រោះប្រជារាស្ត្រខ្មែរស្រឡាញ់សេរីភាព រាស្ត្រខ្មែរមិនទាន់ខ្វះម្ហូបអាហារដូចជារាស្ត្រយួននៅឡើយ គេធ្វើស្រែម្តងក្នុងមួយឆ្នាំ រួចសំរាក៥-៦ខែ ឯដីធ្លីបង្កបង្កើតផលក៏នៅធំទូលាយណាស់ រដ្ឋាភិបាលគ្រាន់តែជួយឲ្យកសិករខ្មែរចេះធ្វើស្រែតាមបច្ចេកទេសទំនើប បំបាត់ឈ្មួញកណ្តាល សំណូកសូកប៉ាន់ពុករលួយ នោះក៏នឹងអាចដោះស្រាយបញ្ហាជីវភាពកសិករខ្មែរបានហើយ ។

ពេលត្រឡប់ទៅវិញ ខ្មែរទាំងពីរនាក់នោះក៏ត្រូវយួនយកទៅសម្លាប់ចោល ដោយវាមិនទុកចិត្តនិងចោទថា បានចូលរួមប្រជុំសម្ងាត់ជាមួយលោកសឹង-ង៉ុកថាន់ ។

*   *

*

(២) ចំណុចត្រង់នេះ ប៉ុល-ពតឬសាឡុត-សរបានមើលឃើញដែរ ហៅប្រើមធ្យោបាយក្តៅបង្ខំខ្មែរទូទាំងប្រទេសឲ្យទទួលយករបបកុម្មុយនិស្តម៉ៅនិយម ដោយជាដំបូងជននេះមិនបញ្ចេញគោលដៅនយោបាយគេឲ្យខ្មែរទាំងអស់ដឹងដូចជាសឹង-ង៉ុកថាញ់ទេ គេចែកផែនការគេជាដំណាក់ៗ រហូតរលាយស្រុក ។

ផែនការហូ-ជីមិញ និងកលល្បិចបោកប្រាស់ខ្មែរ

លោកគីម-ផែន មានដើមកំណើតនៅកម្ពុជាក្រោម ធ្លាប់បានបួសរៀន ហើយបានទាក់ទងស្គាល់ពួកយួននិងខ្មែរក្រោមខ្លះ ដែលបានបំរើចលនាតស៊ូវៀតមិញ រហូតលោកបានទទួលឯកសារជាភាសាយួនស្តីពីចលនា និងសកម្មភាពយួនវៀតមិញ ក្នុងគោលបំណងលេបទឹកដីខ្មែរនិងលាវ ។ ដោយមើលឃើញគ្រោះមហន្តរាយដែលយួនកំពុងតែធ្វើមកលើខ្មែរដូច្នេះនោះ លោកក៏បានងាកមកចូលរួមជាមួយចលនាខ្មែរសេរីរបស់លោកសឺង-ង៉ុកថាញ់វិញ ។ លោកបានសរសេរចុះជាអត្ថបទប្រចាំថ្ងៃក្នុងទំព័រសារពត៌មាន « កោះសន្តិភាព » ស្តីអំពីគ្រោះថ្នាក់ដែលយួនកំពុងរៀបផែនការយកស្រុកខ្មែរ ។ ស្មេរខ្ញុំក៏ធ្លាប់បានអានអត្ថបទនោះដែរ ហើយក្នុងអត្ថបទនោះ មានភស្តុតាងថតចម្លងជាប់ទាំងឈ្មោះសារពត៌មាន និងអត្ថបទរបស់ហូ-ជីមិញ ដែលបានសរសេរចុះផ្សាយនៅស្រុកបារាំង តាំងតែពីកាលហូ-ជីមិញនៅធ្វើជាកម្មករឯស្រុកបារាំងម្ល៉េះ ។ ចំណងជើងនោះសរសេរជាភាសាបារាំងថា ៖ **L'Indochine française sera vietnamisee** ។

ក្នុងសម័យសាធារណរដ្ឋ លោកគីម-ផែនមានឋានន្តរស័ក្តិជាអនុសេនិយឯក (ស័ក្តិបី) ធ្វើការក្នុងការិយាល័យទី២ (៣) ខាងផ្នែកយកពត៌មាន ក្រោយមកលោកជាប់ឆ្នោតជាតំណាងរាស្ត្រមណ្ឌលវិហារសួគ៌ ។ ដោយសេចក្តីស្នើរសុំពីអ្នកអានជាច្រើន លោកបានរៀបចំប្រមូលសំនេររបស់លោក ដែលចុះក្នុងសារពត៌មានកោះសន្តិភាព នោះចងក្រងជាសៀវភៅមួយឡើង ។ សំណៅអត្ថបទបានចូលទៅក្នុងរោងពុម្ពដើម្បីបោះជាសៀវភៅទៅហើយ តែអកុសលប្រទេសខ្មែរត្រូវអន្តរកប្ប ខ្មែរក្រហមឈ្នះរបបសាធារណរដ្ឋត្រូវរលំ លោកក៏បានបាត់បង់ជីវិតក្នុងរបបប៉ុល-ពតថែមទៀត ។

លោកគីម-ផែនបានបកប្រែឯកសារសរសេរជាភាសាយួននោះ ស្តីពីដំណើររបស់គណៈកម្មការយួន ដែលបានចុះមកធ្វើសកម្មភាពជាដំបូងក្នុងស្រុកខ្មែរ រវាងឆ្នាំ១៩៤៧ ។ អត្ថបទនោះសរសេរថា គណៈកម្មការយួនវៀតមិញនោះមានពីរក្រុម មួយក្រុមមានគ្នាជាង១០នាក់ ។ ក្រុមទី១បានចុះមក ហើយតាំងទីទាក់ទងបង្កើតគណៈកម្មការស្ទូល ក្នុងតំបន់ខេត្តស្វាយរៀង, ព្រៃវែង, កំពង់ចាម, ជប់, មេមត់ ព្រោះនៅទីនោះមានយួនជាច្រើន ជាកម្មករចំការកៅស៊ូបារាំងនៅជប់-មេមត់ ។ ក្រុមទី២បានបន្តដំណើរទៅខេត្តកំពត ដោយឆ្លងកាត់តាមខេត្តតាកែវ ។ នៅតាកែវពួកគេបានទាំងចូលរួមសប្បាយក្នុងពិធីបុណ្យចូលឆ្នាំខ្មែរក្នុងភូមិជនបទមួយ រួចទើបពួកវៀតមិញបន្តដំណើរទៅខេត្តកំពតទៀត ។ នៅទីនោះគេបានទាក់ទងបង្កើតគណៈកម្មការស្ទូល

(៣) នាយការិយាល័យតីេ២ គឺលោកគីម-អេងគួរុនដេត ជាភ្នាក់ងារសម្ងាត់ផ្ទៃក្នុងរបស់ខ្មែរក្រហម ហេតុនេះហើយទើបគ្រប់ប្រតិបត្តិការយោធាចេនឡា១ ចេនឡា២ ត្រូវបរាជ័យរហូត ។

វៀតមិញ ដោយរើសពួកអនិកជនយួនកើតក្នុងស្រុកខ្មែរ ក្នុងចំណោមនិគមយួនជាច្រើន ដែលបានចាកចេញពីខេត្តពាម (Hatien) ។ ក្នុងនោះមានយួនកើតស្រុកខ្មែរម្នាក់ ធ្លាប់បួសសិក្សាធម៌វិន័យនៅពុទ្ធិកវិទ្យាល័យ ចេះនិយាយខ្មែរស្ទាត់ច្បាស់លាស់ ដែលខ្មែរយើងខ្លះស្គាល់ឈ្មោះថា « អាចារ្យមៀន » ។

អាចារ្យអន-មៀន ឬ សឹង-ង៉ុកមិញ ជាកូនរបស់និគមយួនមកពីខេត្តពាម (Hatein) កើតនៅខេត្តកំពត ។ ហូ-ជីមិញបានឲ្យជននេះក្លែងឈ្មោះបន្លំ ថាជាប្អូនរបស់លោកសឹង-ង៉ុកថាញ់ ដើម្បីដឹកនាំចលនាខ្មែរវៀតមិញ (បំរើយួន) ។ ទៅរស់នៅហាណូយក្រោយសន្និសិទហ្សឺណែវ (២០កក្កដា១៩៥៤) ។ មេដឹកនាំយួនបានបញ្ជូនមក (ជាមួយអតិតខ្មែរវៀតមិញពីរពាន់នាក់) ឲ្យដឹកនាំចលនាខ្មែរក្រហមក្នុងឆ្នាំ១៩៧០ ។ ស្លាប់ក្នុងឆ្នាំ១៩៧២ ដោយប៉ុល-ពតបំពុល ។

ដោយលោកសឹង-ង៉ុកថាញ់ជាមេដឹកនាំខ្មែរប្រឆាំងនឹងអាណានិគម ហើយត្រូវបារាំងចាប់ទៅ ខ្មែរកំពុងបាត់មេនោះ ហូ-ជីមិញក៏ឲ្យអាចារ្យមៀននេះមកក្លែងឈ្មោះជាសឹង-ង៉ុកមិញ ហើយឃោសនាថាជាបង្អូនបង្កើតរបស់លោកសឹង-ង៉ុកថាន់ ដើម្បីទាក់ទាញយកខ្មែរទៅបំរើចលនាយួនវៀតមិញ ។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៥២ ខ្មែរពីរនាក់ដែលទៅជួបលោកសឹង-ង៉ុកថាន់ (ជាមួយយួនពីរនាក់) បានសួរលោកថា ៖ តើសឹង-ង៉ុកមិញដែលមួនបន្ទុបឲ្យធ្វើជាមេដឹកនាំនៅកំពតនោះ ត្រូវជាប្អូនលោកមែនទេ ? ។ លោកសឹង-ង៉ុកថាន់ឆ្លើយតបវិញថា ៖ បើសឹង-ង៉ុកមិញធ្វើការដើម្បីខ្មែរ បំរើផលប្រយោជន៍ខ្មែរ បំរើឧត្តមគតិខ្មែរ មិនធ្វើការឲ្យយួន នោះទើបសឹង-ង៉ុកមិញជាប្អូនខ្ញុំ តែសឹង-ង៉ុកមិញធ្វើការបំរើហូ-ជីមិញ ហេតុនេះហើយសឹង-ង៉ុកមិញមិនមែនជាប្អូនខ្ញុំទេ ។ ហូ-ជីមិញបានឲ្យអាចារ្យមៀនកែឈ្មោះជាសឹង-ង៉ុកមិញ ក្នុងបំណងបោកយកខ្មែរដែលកំពុងបាត់មេ ដឹកនាំឲ្យចូលក្នុងអន្ទាក់យួន បំរើចលនានិងផលប្រយោជន៍យួន ព្រោះងាយនឹងសំរេចមហិច្ឆិតាដ៏ធំធេងរបស់ហូ-ជីមិញ ក្នុងគំនិតពង្រីកទឹកដី បង្កើតជា «សហពន្ធឥណ្ឌូចិន» ដោយមេដឹកនាំយួននេះមើលឃើញថា តទៅអនាគតរាស្ត្រយួនមិនអាចរស់នៅលើដែនដីដ៏តូចង្អៀតផ្តល់ផលិតផលកសិកម្មចិញ្ចឹមមាត់មិនគ្រប់គ្រាន់នោះទេ គឺមានតែយកស្រុកខ្មែរនិងលាវទេទើបយួនរស់ ។ តាមពិតលោកសឹង-ង៉ុកថាន់ គ្មានប្អូនបង្កើតឈ្មោះសឹង-ង៉ុកមិញទាល់តែសោះ គឺយួនហូ-ជីមិញធ្វើបំភ័ន្តខ្មែរឲ្យយល់ច្រឡំ ហើយនាំគ្នីគ្នាចូលទៅរួមបំរើចលនាតស៊ូយួន ក្នុងគោលដៅយកស្រុកខ្មែរបញ្ចូលទៅក្នុងសហពន្ធឥណ្ឌូចិនតែប៉ុណ្ណោះនាអនាគត នៅ ពេលយួនមានជ័យជំនះលើអាណានិគមបារាំងនិងចក្រពត្តិអា

មេរិកាំងរួចរាល់ហើយ ។ ដូច្នេះគ្មានសញ្ញាណាមួយបញ្ជាក់ថា មេដឹកនាំយួននឹងបញ្ឈប់សង្គ្រាមពង្រីកទឹកដីសោះឡើយ ។

ក្រោយបន្តិចមកទៀត ពួកវៀតមិញបានមកបណ្តុះគណកម្មការស្ទួលនៅសំឡូត អាគ្នេយ៍ខេត្តបាត់ដំបង ដោយបញ្ជូនយួនប្រាំនាក់មកទាក់ទងបានខ្មែរឥស្សរៈ ៖ ស៊ីវ-ហេង, មូល-សម្បត្តិ, លាវ-កែវមុនី, អាចារ្យប្រេស, ប៉ុង-គឿក, រុង-លើត (នួន-ជា) ។ ខ្មែរឥស្សរៈទាំងនោះ ក៏មានឈ្មោះថ្មីថា « ខ្មែរវៀតមិញ » ។ ពួកក្រោយនេះធ្វើសកម្មភាពកាប់សម្លាប់រាស្ត្រខ្មែរដាក់មីនធ្វើឲ្យរទេះភ្លើងផ្ទុះក្រឡាប់ស្លាប់ខ្មែរស្លូតត្រង់ជាច្រើន តាមខ្សែបញ្ជាក់របស់វៀតមិញ ។ នេះជាការចាប់ផ្តើមរបស់យួនក្នុងនយោបាយខ្ចីដៃខ្មែរលាបមុខខ្មែរ (ដូចគេលាបមុខមាន់ប្រជល់គ្នា) ឲ្យសម្លាប់ខ្មែរហើយ ។

យួនបានទុកចលនាខ្មែរកុម្មុយនិស្តនិងលាវក្រហមដូចកូនរបស់គេ ។ យួនបានរៀបចំគ្រោងការណ៍ល្អិតល្អន់ណាស់ ក្នុងការបណ្តុះស្ទួលខ្មែរវៀតមិញនេះ ។ ក្រោយពីការទាក់យកបានខ្មែរឥស្សរៈមួយចំនួនហើយ យួនក៏ចាប់អប់រំផ្នែកសតិអារម្មណ៍ពួកនេះឲ្យស្រឡាញ់យួនវៀតមិញ ដើរតាមមាគ៌ាយួន ។ ពួកខ្មែរវៀតមិញរាប់រយនាក់ បានទៅសិក្សាទ្រឹស្តីវៀតមិញក្នុងសាលានយោបាយក្រុងហាណូយក្នុងឆ្នាំ១៩-៤៧ (2) ឯស៊ីវ-ហេងបានទៅហាណូយក្នុងឆ្នាំ១៩៥១ ខ្លះបានទៅសិក្សានៅស្រុកចិនប៉េកាំងទៀតផង ដូចជាអាចារ្យសារេន (ឡាច-សារេន) បានចេញទៅហាណូយរួចបន្តទៅប៉េកាំងក្នុងឆ្នាំ១៩៥៥ ឯប្រពន្ធឈ្មោះលឿត កូនប្រុសពីរ (ឡាចវីរៈ, ឡាច-វរវីរៈ) កូនស្រីពីរ (ឡាច-តារា, ឡាច-វីរតារា) បានចាកចោលផ្ទះនៅវត្តគរ ស្រុកសង្កែ បាត់ដំបង (ជិតផ្ទះម្តាយនួន-ជា) ទៅតាមប្តីក្នុងឆ្នាំ១៩៦០ តាមរយៈខ្សែចារកិច្ចយួននៅបាត់ដំបង រួចទៅសំណាក់ផ្ទះញាតិនៅភ្នំពេញ និងឡើងយន្តហោះទៅហាណូយ ។ អាចារ្យសារេនមានកំណើតនៅភូមិចំការសំរោង ជាប់ឌីប្លូមសាលាបាលីក្រុងភ្នំពេញ (Diplome de l'Ecole Suprême de Pali à Phnom Penh) (៩) កាលនៅក្នុងព្រៃមានមុខងារជាគណនយោបាយរបស់វៀតមិញ នៅស្រុកសំឡូតខេត្តបាត់ដំបង ។

ថែមពីលើការនេះទៀតនោះ មេដឹកនាំយួនហូ-ជីមិញប្រហែលជាគេមិនទុកចិត្តពួកខ្មែរវៀតមិញក៏មិនដឹង ទើបគេរៀបចំគំរោងការណ៍សំរាប់រយៈពេលវែងមួយទៀត ។ ពួកយួនបានដើរចាប់កុមារខ្មែរ ឬបញ្ចុះបញ្ចូលក្មេងជំទង់ខ្មែរ យកទៅហាណូយអប់រំខួរក្បាលសំរាប់បំរើនយោបាយយួន ។ បងៗខ្លះប្រហែលនៅចាំបានថា រវាងឆ្នាំ១៩៥១-៥៥ ម្តាយខ្មែរតែងព្រមានកូនមិនឲ្យដើរលេង ខ្លាចប្រមាត់ប្រមង់ឬអាវ៉ាប់ចាប់កូនក្មេង ។ វៀតមិញបានជួលឲ្យចាប់ក្មេងខ្មែរយកទៅអប់រំដើម្បីសំរេចផែនការវៀតណាមូបនិយកម្មរាស្ត្រនិងស្រុកខ្មែរ ធ្វើជាសហាពន្ធឥណ្ឌូចិននាអនាគត ដោយយកក្មេងខ្មែរ ដែលវាអប់រំទុកនោះឲ្យដឹកនាំស្រុក តែក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់យួន ។ ពួកក្មេងខ្មែរអស់ទាំងនោះ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃ ខ្លះមានវ័យ៣០ឬ៤០ឆ្នាំ ហើយ

(៩) តាមសេចក្តីឲ្យការណ៍របស់លោកតូច-ឈួង អ្នកនិពន្ធសៀវភៅ « បាត់ដំបងសម័យលោកម្ចាស់ » សព្វថ្ងៃនៅវត្តគរ ។

ធ្វើការក្នុងរបបហេង-សំរិន ខ្លះមិនទាំងស្គាល់ម៉ែឪ បងប្អូនបង្កើត ឬស្រុកភូមិកំណើតខ្លួនឡើយ លើកលែងតែមានវ័យជំទង់ ក្នុងចំណោមនោះមានប៉ែន-សុវណ្ណ, ជា-ស៊ីម, រស់-សម័យ ដែលយួនដឹកនាំយកពីស្រុកលាជ ពោធិសាត់ទៅ (តាមសំដីឲ្យការណ៍របស់លោកឡៅ-ឈិន) ។

នៅដើមឆ្នាំ១៩៧៩ ដែលទ័ពយួនវាយឈ្លានពានប្រទេសខ្មែរនោះ ប៉ុល-ពតបានដឹកជញ្ជូនក្មេងកំព្រាធំៗកៀរមកតាម កាត់ព្រៃអត់អាហារស្លាប់អស់ជាច្រើន ឯក្មេងកំព្រាតូចៗ ដែលវាប្រមូលមិនទាន់ ក៏ចាក់សោរឃុំទុកក្នុងមន្ទីរ ។ ដល់កងទ័ពយួនចូលមក វាក៏ប្រមូលយកក្មេងកំព្រាខ្ទង់១,០០០នាក់ទៅហាណូយ (៥) ដើម្បីអប់រំបញ្ចូកទ្រឹស្តី ទុកធ្វើជាស្នូលបំរើផែនការយួនតទៅអនាគតទៀត ។ យួនធ្វើដូចគ្នានៅឯស្រុកលាវ ចំពោះកូនកំព្រាលាវ ។ ពួកខ្មែរវៀតមិញមានឈ្មោះសឺង-ង៉ុកមិញជាមេដឹកនាំ ដូច្នេះយួនជាអ្នកបង្កើតខ្មែរនិងលាវកុម្មុយនិស្ត ។ បក្សកុម្មុយនិស្តទាំងបីប្រទេស (យួន-លាវ-ខ្មែរ) ត្រូវរួមបញ្ចូលគ្នាហៅថា « បក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិន Indochinese Communist Party ឬ ICP) ។ បក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិនបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ១៩៣០ នៅក្រុងហុងកុង ។ កាលណោះនៅមិនទាន់មានសមាជិកជាជាតិខ្មែរនៅឡើយទេ ។ លុះក្រោយមក ក្នុងរវាងឆ្នាំ១៩៤០ប្លាយ ទើបយួនបោកបានខ្មែរមួយចំនួន តែភាគច្រើនជាខ្មែរក្រហមដោយបញ្ឆោតថាយួននឹងប្រគល់ដីកម្ពុជាក្រោមមកខ្មែរវិញ កាលណាច្បាំងឈ្នះបារាំង ។

នៅឆ្នាំ១៩៤៥-៤៧ យួនវៀតមិញបានគាំទ្រចលនាតស៊ូដើម្បីសេរីភាពនៅប្រទេសខ្មែរ (និងលាវ) ដោយសារខ្មែរកំពុងបាត់មេដឹកនាំ ព្រោះលោកសឺង-ង៉ុកថាញ់ត្រូវបារាំងចាប់ យួនក៏បានឱកាសលូកដៃមកកកូរផ្ទៃក្នុងចលនាខ្មែរឥស្សរៈ ទាក់ទាញបានពួកលាវ-កែវមុនី, ម៉ី-ផូ, ម៉ា-មូន, ស៊ីវ-ហេង, មូល-សម្បត្តិ, សោ-ភឹម... ។ល។

នៅក្នុងឆ្នាំ១៩៥០ ពួកខ្មែរឆ្វេងនិយមបានរីកដុះដាលយ៉ាងខ្លាំង ដោយមានទំនាក់ទំនងជិតស្និទ្ធជាមួយពួកប៉ាថេតឡាវ និងបក្សលានវៀត (Lien Viet Front of Vietnam) ។

នៅថ្ងៃទី១៧មេសា១៩៥០ ខ្មែរឥស្សរៈ ដែលភាគច្រើនជាអតិតសមាជិកកុម្មុយ

(៥) ជាពិសេសពួកកូនកំព្រាដែលឪពុកម្តាយវិលត្រឡប់មកពីបរទេស (ភាគច្រើនមកពីប្រទេសបារាំង ក្នុងចំណោមនោះមានក្មួយបង្កើតខ្ញុំមួយដែរ ដែលឪពុកវា (ហ៊ិន-ស៊ីហ៊ិន) បាននាំត្រឡប់មកពីក្រុងប៉ារីសក្នុងឆ្នាំ១៩៧៦ ក្នុងរវាងខែមេសា តាមការបោកបញ្ឆោតរបស់អៀង-សារី ថាត្រូវការបញ្ញវ័ន្តខ្មែរនៅបរទេសមកជួយ កសាងស្តារស្រុកទេសដែលខ្ទេចខ្ទាំដោយសង្គ្រាម ។ ប្រាំមួយខែក្រោយមក ពួកខ្មែរក្រហមបានយកប្អូនខ្ញុំនេះទៅសម្លាប់ចោលបាត់ទៅ ហើយយកក្មួយហ៊ិន-រ៉ោហារអាយុពីរឆ្នាំ ទៅដាក់ក្នុងមន្ទីរភូមិមួយជិតរោងចក្រធ្វើកែវចំការដូង ។ ប្រាំមួយ-ប្រាំពីរខែក្រោយដែលយួនវាយឈ្លានពានកាន់កាប់ស្រុកខ្មែរ អ្នកស្រីអេលីសាបែត-បេចក័រ (Elizabeth Becker) បានឃើញក្មេងកំព្រាខ្មែរជាង៧០០នាក់នៅហាណូយ ដូចអ្នកស្រីបានសរសេរក្នុងអត្ថបទ (How Vietnamese create a regional communist Empire - The Hanoi Pact) ចុះក្នុង The New Republic ថ្ងៃទី២០ តុលា ១៩៨៦ ស្រាប់ ។

និស្តឥណ្ឌូចិន បានបើកសមាជទី១នៅសំឡូតបាត់ដំបង ជាប់ព្រំដែនថៃ ដើម្បីបង្កើតរណសិរ្សរួបរួមខ្មែរឥស្សរៈ (United Khmer Issarak Front) ។ សមាជលើកទី១នេះដឹកនាំដោយសឺង-ង៉ុកមិញ ។ ត្រង់នេះហើយដែលធ្វើឲ្យខ្មែរឥស្សរៈកៅ-តក់ បានបាក់បែកគ្នាពីពួកលាវ-កែវមុនី រហូតមានការបាញ់គ្នានៅភូមិក្រូចចារ មិនមែននៅភូមិប្រី និងមិនមែនដោយសារប្រាក់៦០០,០០០ ដែល Ben Kiernan បានសរសេរក្នុងសៀវភៅ How Pol Pot came to power នោះទេ ។ តាមឯកសារប្រវត្តិបក្សកុម្មុយ និស្តខ្មែរបោះផ្សាយក្នុងឆ្នាំ១៩៧៣ថា កាលណោះមានបក្ខជនខ្មែរកុម្មុយនិស្តតែចំនួន៤០នាក់ប៉ុណ្ណោះ (គ្មានការចេះដឹងជ្រៅជ្រះ និងមិនដឹងពីគោលបំណងយួនរៀបផែនការលេបស្រុកខ្មែរផង) ។ ដោយខ្មែរមិនព្រមនៅក្រោមការដឹកនាំយួនៗក៏រៀបចំផែនការថ្មី គឺឲ្យបក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូចិនរំលាយខ្លួននៅដើមឆ្នាំ១៩៥១ ហើយបង្កើតជាបក្សកុម្មុយនិស្តខ្មែរ លាវ និងវៀតណាមរៀងៗខ្លួន តែបក្សកុម្មុយនិស្តយួននៅតែត្រួតត្រាដដែល ដូចដែលឯកសារវៀតណាមបានបញ្ជាក់ក្នុងខែវិច្ឆិកា ១៩៥១ ថា ៖ បក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាមនៅរក្សាសិទ្ធិ មើលការខុសត្រូវលើសកម្មភាពបក្សបងប្អូនកម្ពុជានិងលាវ ។ ក្រោយមក, ទោះបីយ៉ាងណាក៏ដោយ បើលក្ខណៈអនុញ្ញាតឲ្យនោះ បក្សបដិវត្តន៍ទាំងបីនឹងរួបរួមគ្នាធ្វើបក្សតែមួយ គឺបក្សសហព័ន្ធវៀតណាម ខ្មែរ និងលាវ (The Vietnam-Khmer-Laotian Federation's Party) (3)

បក្សបដិវត្តន៍ប្រជាជនខ្មែរ (Khmer's People Revolution Party - KPRP) បានកើតឡើងនៅខែកញ្ញាឆ្នាំ១៩៥១ ឯលក្ខន្តិកៈគឺចម្លងចេញមកពីបក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាម (5) ។ តាមប្រវត្តិរបស់បក្សកុម្មុយនិស្តខ្មែរនៅឆ្នាំ១៩៥២ ពួកគេមានសមាជិកខ្ទង់មួយពាន់នាក់ជាស្រេច ។

នៅថ្ងៃទី៣ ខែមិនា ១៩៥១ រណសិរ្សរួបរួមជាតិខ្មែរ វៀតណាម និងលាវ បានជួបប្រឹក្សាគ្នា ហើយបង្កើតជាបក្សសម្ពន្ធវៀតណាម-ខ្មែរ-លាវឡើង រួចក៏ប្រកាសហៅប្រជាជនប្រទេសទាំងបីឲ្យធ្វើសហប្រតិបត្តិការវាយរំលំអាណានិគម ។ យោលលើការសំរេចចិត្តនេះ ដែលគេបានបោះផ្សាយនៅថ្ងៃទី១១ ខែមិនា ១៩៥១នោះ កងទ័ពយួនវៀតមិញក៏បានលេសសំអាងចូលមកក្នុងស្រុកខ្មែរនិងលាវ ដើម្បីជួយច្បាំងពួកខ្មែរក្រហមដែលក្រោយមកក្លាយជាកងទ័ពរំដោះជាតិកម្ពុជា (The Khmer National Liberation Army) និងជួយច្បាំងពួកលាវក្រហមប៉ាថេតឡាវផងដែរ (6) ។

នៅឆ្នាំ១៩៥៤ ពួកយួនវៀតមិញបានទៅឃោសនាបោកពួកខ្មែរកម្ពុជាក្រោមថាពួកគេធ្វើការឲ្យសម្តេចសីហនុ ហើយបានបង្ហាញប័ណ្ណគណកម្មការពិសេសដែលមានរូបថតសម្តេចនៅលើនោះផង ។ ខ្មែរក្រោមមួយចំនួនធំបានចូលរួបរួមក្នុងចលនាយួនវៀតមិញ ។ (៦) គេឃោសនាឲ្យខ្មែរនៅកម្ពុជាក្រោមមកវិញ ។ នេះជាល្បិចព្រួញមួយបាញ់បានសត្វពីររបស់យួនវៀតមិញ ។ មួយគឺពួកវៀតមិញបំផុសឲ្យខ្មែរបះបោរឡើង ដើម្បីឲ្យមានការរីករាលក្នុងផ្ទៃករដ្ឋបាល-សង្គមយួនខាងត្បូង ។ ពីរគឺ

(៦) សេចក្តីឲ្យការណ៍របស់លោកសឺន-ឡៃ វរសេនិយទោម៉ៃកហ្វក សព្វថ្ងៃរស់នៅតាខ្មៅ រដ្ឋវ៉ាស៊ិនតោន ។

រដ្ឋការយួនព្រៃនគរក៏នឹងចាត់វិធានការបង្ក្រាបកាប់សម្លាប់ខ្មែរក្រោម យ៉ាងចាស់ដៃទៀត។ អ្នកចំណោញគឺវៀតកុង-វៀតណាមខាងជើងឯណោះសោះ ព្រោះខ្មែរដែលបះបោរនោះក៏នឹងត្រូវស្លាប់វិនាសផង ហើយអ្នកដែលរត់រួចខ្លួន នឹងរត់មកចូលបំរើពួកវៀតកុងវិញ ។ នេះជាល្បិចយ៉ាងងាយបំផុតរបស់យួនកុម្មុយនិស្តក្នុងការសម្លាប់ខ្មែរ ។ កាលនោះ លោកសឺង-ង៉ុកថាន់ទើបនឹងវិលចូលមក ពីជីវភាពលាក់ខ្លួននៅឯខេត្តឡុងនិញ ។ ពេលនោះលោកបានដឹងថា ខ្មែរក្រោមចាញ់ឃោសនាបោកបញ្ឆោតរបស់ពួកវៀតកុងហើយៗប្រុងនឹងបះបោរថែមទៀត ដោយមានមេដឹកនាំម្នាក់ឈ្មោះថាច់-ណែង (៧) ។ ពួកគិញសម្ងាត់យួនខាងត្បូងបានរកចាប់លោកថាច់-ណែង ព្រមទាំងបក្សពួកដែលរត់គេចលាក់ខ្លួនតាំងភ័យភិត ។ លោកសឺង-ង៉ុកថាន់បានឲ្យគេហៅលោកថាច់-ណែងទៅជួបលោកនៅឯព្រៃនគរ ។ លោកក៏បាននិយាយសំរួលដោះស្រាយជាមួយរដ្ឋការព្រៃនគរឲ្យបានស្រួលបួលទៅវិញ ។ លោកបានពន្យល់ពីគ្រោះថ្នាក់ ដែលជាល្បិចរបស់យួនកុម្មុយនិស្តប្រុងនឹងសម្លាប់ខ្មែរនេះដល់ខ្មែរក្រោមគ្រប់ៗគ្នាឲ្យប្រុងប្រយ័ត្នគ្រប់ៗជំហាន (៨) ។

* *

*

(៧) ប៉ូលីសតាំងពីសម័យបារាំង ខ្មែរខេត្តព្រះត្រពាំងស្តាប់ជឿតាមណាស់- គាត់ព្រមចូលរួមនឹងលោកសឺង-ង៉ុកថាញ់ ។

(៨) សេចក្តីឲ្យការណ៍របស់លោកសិម-គិន នៅទីក្រុងស៊ីអាថិល រដ្ឋវ៉ាស៊ិនតោន ។